

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

fahs

Forsendelsesomslag med foreningsmeddelelser 3/2024

Naturgenopretning af Søborg Sø

-et foredrag af Ida Dahl-Nielsen, som arbejder for Naturstyrelsen Nordsjælland og er projektleder for genopretningen

Græsted Kro – Tirsdag den 8. oktober 2024 kl. 19.00.

Græsted Hovedgade 5, 3230 Græsted

Deltagergebyr er kr. 50,00, som bedes indbetalt senest den 6. oktober på foreningens konto hos Nordea reg.nr. 2670 konto 4374 709599 eller til MobilePay 98.283.

I forbindelse med dette foredrag er der mulighed for at købe dagens ret på kroen, som serveres fra kl. 17.30. Bestilling på tlf. 7070 7325 senest den 4. oktober 2024.

Der vil være mulighed for at købe kaffe, øl og vand.

Dette arrangement afholdes i samarbejde med Græsted Lokalhistoriske Forening.

Foto: Henrik Bachmann

Forsidebilledet

Denne fine akvarel findes i Nationalmuseets topografisk antikvariske arkiv og er ganske relevant at bringe i disse Søborg Sø-tider. Amatørmaleren Christian Bayer (1841-1933), der vel er mest kendt for sine mange malerier og især akvareller fra egnen omkring Lejre, havde en julidag i 1883 begivet sig til Søborg sammen med vennen og maleren Georg Emil Libert (1820-1908) og tegnede denne siddende på ruinen med passende udsigt til landsbyens store kirke.

fahs

Nr. 3/2024

Kulturhistorisk tidsskrift udgivet af Frederiksborg Amts historiske Samfund

FAHS

Frederiksborg Amts
Historiske Samfund

Medlemsblad for Frederiksborg Amts
Historiske Samfund. ISSN-nr: 0906-5644

Tilrettelæggelse:

Lars Bjørn Madsen (ansvh. redaktør)
Layout: Lars Bjørn Madsen
Trykkeri: Toptryk Grafisk ApS, Gråsten
FAHS udkommer 4 gange årligt.
Artikler sendes til redaktøren,
kilama@stofanet.dk.

Bestyrelsen:

Margrethe Krogh (formand)
Henrik Bachmann (næstformand, kasserer)
Lars Bjørn Madsen (redaktør)
Lene Falster (sekretær)
Eva Tønnesen
Kjartan Langsted
Marie W. Bertelsen
Lone Hvass

Kontakt til foreningen:

post@fahs.dk
Margrethe Krogh: tlf. 3011 7232
Mail: formanden@fahs.dk
MobilePay: 98283
Kontor: reg.nr. 2670, konto 4374709599

Vedr. medlemskab:

Se hjemmesiden eller kontakt Henrik
Bachmann kasserer@fahs.dk
På www.fahs.dk finder man bl.a.
opdaterede oplysninger om udflugter og
foredrag. Følg også foreningens side på
Facebook med nye artikler og billeder.

Forsidebilledet:

*Tisvilde strand med Tisvilde Badehotel lig-
gende markant på toppen af den gamle
kystskrænt. Håndkoloreret fotografi fra V.
Richters samling. Ca. 1920. Nationalmuse-
et, billedsamlingen. Læs om badehotellet i
artiklen side 10.*

Kulturlandskabet i forandring

Vejtræer og oplejede grøftekanter var for ikke voldsomt mange årtier siden en naturlig del af kulturlandskabet og til synderlig glæde for de vejfarende, der kunne nyde synet af de mange forskellige græsser og vilde farvestrålende blomster, og med vejtræerne sikret, at vejforløbet var genkendeligt trods vinterens snefald.

Og gårde og husmandssteder var engang kendetegnet ved at være omgivet af store træer, og de nærmeste arealer stod oplejede hen. Nærmest skjult af planter stod bondens og husmandens udrangerede landbrugsredskaber således og rustede; rustikt forfald, vidnende om jordbrugernes prioritering af dagligdagens slidsomme arbejdsopgaver.

Datidens kultur var ikke en rationel størrelse - altså bortset fra, at landboreformernes likvidering af landsbyernes ineffektive fællesskab i slutningen af det 18. århundrede var de første tegn på, at en overrationel drift af land- og skovbrug var i sigte. Og at industrialiseringen fulgte efter med endnu mere markante følger. Men der skulle dog endnu gå århundreder før alt blev helt rationelt uden plads til mindste åndelige vederkvælgelse. Før ukrudt blev totalt bandlyst i nutidens fritidslandbrug, og før vejtræer pludselig blev anset som »farlige« for bilisterne - og før alt blev så maskinelt, at plænetraktorerne blev fritidslandbrugernes kærester legetøj; ja, så kært, at selv vejrabatterne langs matriklen er deres tumbleplads.

Kulturlandskabet her i Nordsjælland præges således af de voldsomt renoverede gårde og husmandssteder med gitterlåger og indhegnede hestefolde, og de omgivende træer for længst fældede. Og hvor mange marker er bortforpagtede og dyrkede af de få gigantstore landbrug, og hvor kommunerne for længst har fjernet alle vejtræer og gjort grøftekanterne ukrudtssterile som golfbaner. Er det vitterligt det kulturlandskab vi ønsker, eller vil vi ikke hellere - hånden på hjertet - have et landskab, der i sin romantik respekterer og formidler vor kulturarv? Vi kan da i det mindste genplante vejtræerne og lade grøftekanternes farverige flor stå urørt! **LBM**

Et Røveri hos en Huusmand i Laugø i Februar 1853

redigeret af Lars Bjørn Madsen

På forsiden af Helsingørs Avis mandag den 25. april 1853 kunne man læse en artikel med overskriften »Om Forbrydelserne i Kronborg vestre Birk meddeler Berl. Tid. følgende Beretning:«

Den grundige, og set med vore øjne pudsige, omtale i aviserne giver et godt indtryk af, hvordan grænserne for, hvad der anses for en omtalelsesværdig og alvorlig forbrydelse har rykket sig betydeligt i løbet af de forgangne 171 år. Ikke mindst i lyset af den seneste tids debat om, hvorvidt mindre tyverier i grunden må anses for acceptable, hvis de tjener et »anerkendelsesværdigt formål«.

Den 22de Februar d.A. blev det anmeldt for Politivrigheden, at et Røveri Natten forud var forøvet hos Huusmand Niels Jørgensen i Laugø, hvorved var borttaget: 4 Femrigsbankdalersedler, 4 Specier, et Søvlommeuhr, et Par Sølvskospænder, 3 Veste, et Par Beenklæder, 3 Stkr. Hvergarn af resp. 5, 2 1/2 og 3/4 Alen, nogle Stkr. Silkebaand, et Forklæde, 3 Stkr. hvidt Uldgarn, 2 Pd. couleur Garn, 1 1/2 Alen blaåt Klæde, 3 Tørklæder, et Par Lagener, 3 Skjorter, 2 Røgede Skinker, 3 Oste, 2 Rugbrød, en Kop med Svinesidt, 10 Pd. Formelys, 1 Pd. Kaffe og 2 Pd. Sukker. Undersøgelse blev øieblikkelig foretaget, men Niels Jørgensen og Kone, som angave, at Forbrydelsen var begaaet af

Med stor sandsynlighed er der tale om husmand og skrædder Niels Jørgensen, der boede sammen med sin hustru, Ingeborg Sørensdatter i Langemosehus, matrikelnummer 19 i Laugø. Huset findes stadig under adressen Birkehøjvej 18 i Laugø. Niels Jørgensen stammede fra Tisvilde, og i perioden mellem 1801-16 er familien flyttet til Laugø, hvor faderen, Jørgen Nielsen, fæstede Langemosehus. Fæstebrevet er dog ikke fundet ved den arkivalske undersøgelse, der er foretaget af Marie W. Bertelsen til denne artikel. Fotografiet (i Helsingørsk Arkiv) fra 1920 herover viser et husmandssted i Laugø Huse, som i det mindste giver et stemningsbillede.

3 Personer, kjendte ikke nogen af disse og ingen Oplysning, som kunde lede paa Spor efter Gjerningsmændene, var at erholde.

Dagen derefter lod Politivrigheden Ransagning foretage i et i Nærheden af Esrom beliggende Huus, som beboes af en løsladt Livsfange ved Navn Søren Andersen, dennes Kone, som er overgaaet Dom for Hæleri, og

*Selvsagt findes der ingen bil-
leder af Niels Jørgensens hjem
i Laugø. Dette maleri af L.A.
Schou fra omkring 1850 kan dog
give et indtryk af den skadelid-
te families hjem, som det kunne
have set ud. Maleri i privateje.*

disses Søn, Lars Sørensen, som har været straffet for Tyveri, imod hvilke dog ingen speciel Mistanke om Deelagtighed i den formeldte Forbrydelse var fremkommet, og det eneste mistænkelige, som ved denne Ransagning fandtes, var omtrent en Fierdedeel af et Rugbrød, som ikke havde samme Form som Kjøbebrød, og tvende Formelys, som havde Udseende af at være hjemmestøbte. Bemeldte 3 Personer, af hvilke det blev forklaret af Søren Andersen, at han havde købt de to Formelys hos en Kjøbmand paa Fredensborg, af hans Kone, at hun havde købt Brødet af en navngiven Kone, og af Lars Sørensen, at han ikke vidste hvorfra hans Forældre havde erholdt Brødet og Lysene, bleve foreløbig anholdte.

Ved den derefter fortsatte Undersøgelse bleve Lysene og Brødet saavel som Lars Sørensen gjendkjendte af Niels Jørgensen og dennes Kone, og de Personer, af hvilke Søren Andersen og dennes Kone havde foregivet at have købt Lysene og Brødet afgave edelig Forklaring om, at dette Foregivende var usandt, de to Førstnævnte vedbleve desuagtet deres Paastand, hvilken de dog senere have forandret derhen, at Lysene vare støbte af Søren Andersens Kone. Da flere Dage derpaa hengik,

uden at nogen videre Oplysning var at erholde, uagtet ethvert til at komme paa Spor efter de to andre Gjerningsmænd tjenligt Middel blev anvendt, besluttede Dommeren at løslade Lars Sørensen i nogle Dage og at fritage ham for det saakaldte specielle Politisyn, men dog paa anden Maade at bevogte hans Handlinger og Tilstedeværelse, og efterat han saaledes havde i nogle Dage været paa fri Fod, blev atter foretaget Ransagning i hans Forældres Bolig, hvor han havde sit Opholdssted, ved hvilken Ransagning blev fundet endeel, formodentlig af de røvede Lys, sammensmeltet Tælle, som han dog ikke vilde vedkende sig, og det røvede Gevær, som han foregav at have købt af en svensk Karl, som er reist til Sverrig og hvis Opholdssted ikke vides, men som blev gjenkjendt af Niels Jørgensen, hvorpaa han atter blev fængslet.

Efterat atter nogle Dage vare foreløbne, uden at videre Oplysning var

naet, erholdt Dommeren underhaanden Underretning om, at en forhen for Indbrud dømt, men med Fængsel paa Vand og Brød benaadet, Person ved navn Niels Frederiksen, mulig havde været meddeeltig i det omhandlede Røveri, hvilken Person derefter blev anholdt i Kjøbenhavn, hvor han var hensat til Arbeide paa Ladegaarden, og tilstod at have i Forening med ovenmeldte Lars Sørensen og en for omtrent 1 1/4 Aar siden fra Fæstningsarbeide løsladt Person ved Navn Lars Rasmussen foretaget Røveriet i Laugø. Sidstnævnte Person, som strax blev eftersøgt og efterlyst, blev efter nogen Tids Forløb anholdt i Kjøbenhavn, og efter først at have benegtet sin Medskyldighed i Forbrydelsen, har han nu afgivet Tilstaaelse.

Efter sidstnævntes, L. Rasmussens, Forklaring, hvilken er overensstemmende med Niels Frederiksens og de Skadelidtes, ere de nærmere Omstændigheder ved Forbrydelsen følgende: Hos et i Kronborgs vestre Birk boende meget mistænkeligt Fruentimmer, blev imellem førnævnte 3 Personer truffet Aftale om at bestjæle Husmand Niels Sørensen i Laugø, som, efter hvad de formodede, havde Penge og ene med sin Kone beboede et Huus, og blev den Plan lagt, at en af dem skulde medbringe et i Form af et Brev sammenlagt Papir med Udskrift til Niels Jørgensen og skulde den, som bragte Brevet, være ridende for at Niels Jørgensen, naar han saae ham til Hest udenfor Vinduet, ikke skulde tage i Betænkning at komme udenfor, hvorimod de to Andre skulde skjule sig bagved noget ved Huset staaende Brænde, og naar da Niels Jørgensen kom udenfor, skulde de tage fat paa ham, binde ham og

derpaa føre ham ind i Huset og tvinge ham til at sige, hvor han havde sine Penge. Papiret og Hesten blev leveret af bemeldte Fruentimmer.

Omtrent ved Midnat imellem den 21de og 22de Februar begave de sig til Laugø og førte med sig et Reb, hvormed Niels Jørgensen skulde bindes, og et Stemmejern til ubestemt Brug. Forbrydelsen blev derefter udført paa den aftalte Maade; dog blev ogsaa Niels Jørgensens Kone, da hun kom til, bundet, og Niels Jørgensen selv blev, da han satte sig til Modværge, slaat med Stemmejernet, ligesom han og, da det, efterat han var ført ind i Stuen, lykkedes ham at frigjøre sig for Rebet og at faae fat i en Barbeerkniv, hvormed han tilføiede Lars Sørensen en Rift i Haanden, som endnu ved dennes Anholdelse var kjendelig, atter blev overmandet og bundet.

De to af Forbryderne røvede i et Kammer og den tredie i den Stue, hvor de bundne Beboere, ved Trudsel om Vold bleve tvungne til at paavise det Sted, hvor de havde deres Penge. Efterat Forbryderne havde taget, hvad de ønskede, begave de sig atter til det ovennævnte Fruentimmer, hvor de deelte de røvede Sager, af hvilke hiint Fruentimmer ogsaa erholdt sin Andeel.

Efterat Lars Rasmussen havde afgivet Bekjendelse om bemeldte Røveri, lykkedes det at erholde Tilstaaelse af ham for to andre Indbrud, af hvilke det ene, paa Grund af dets særdeles farlige Charakter, fortjener at omtales her. De med dette Indbrud forbundne Omstændigheder ere: Imellem Lars Rasmussen og to andre meget farlige Personer blev det aftalt, at de i Forening skulde bestjæle Skolelærer Larsen i Hornbek (i det østre Birk) og skulde Forbrydel-

sen udføres saaledes, at de skulde udta-
ge et Vindue til Spisekammeret i det
Huus, hvori Larsen boer, derfra igjen-
nem Kjøkkenet gaee ind i Sovekam-
meret, hvor Larsen og hans Kone laae,
binde disse og med Magt tvinge dem til
at paavise, hvor de havde deres Penge.
Omtrent ved Midnat den 18de og 19de
Januar d.A. begave de sig til Larsens
Huus, udtogte Vinduet og, efter at have
i Spisekammeret drukket noget Fløde,
gik de ind i Kjøkkenet, hvor de tændte
en medhavende Stump Lys, hvorpaa
de vilde begive sig ind i Sovekamme-
ret, men i det samme blev Døren der-
til aabnet af Larsen, hvis Kone endnu
ikke var faldet i Søvn, og, da hun hav-
de set Skinnen af Lys i Kjøkkenet, hav-
de vaagnet ham. Idet Larsen lukkede
Døren op, stødte han til de to af For-

bryderne, som stode tæt ved Døren,
men den ene af disse greb ham i Armen
og den tredie raabte, at de skulde træk-
ke ham ud; dog lykkedes det ham øie-
blikkelig at faae sin Arm fri, hvorpaa
han smækkede Døren i og sprang til-
ligemed sin Kone uden Paaklædning
ud af Vinduet for at søge Hjælp hos den
Nærmestboende, medens hans Kone
maatte skjule sig omkring ved Huset.
Forbryderne, som frygtede for at blive
paagrebne, undløb imidlertid uden at
give sig Tid til at medtage Noget.

*Det undersøgte kildemateriale giver desværre
ingen oplysninger om de øvrige personer, der
er omtalt i artiklen. Utvivlsomt vil en nærmere
gennemgang af birkets retsdokumenter kunne
bringe disse oplysninger.*

Et parti fra Ramløse

Dette stemningsfulde maleri er udført af Peder Mønsted i 1892 og viser Ramløse med kirken og landsbyens gadekær. Privateje.

Lynge drive-in-bio

af Eva Tønnesen

Under corona-krisen var der en gammel underholdningsform, som fik en renaissance, nemlig drive-in-biografen. Her kunne man sidde i sin egen bil uden fare for at blive smittet og se en god film i aftenmørket. Det krævede imidlertid en del plads, så det var ikke så mange steder, at man havde muligheden. Alligevel opstod der midlertidigt et par nye drive-in-biografer. Men i Allerød Kommune havde man faktisk en drive-in-biograf, der havde ligget i

Lynge i en menneskealder.

Denne særlige biografform går nemlig tilbage til 1960'erne, hvor det blev mere almindeligt at have egen bil. I Nordsjælland har den nævnte drive-in-biograf været med siden fænomenets begyndelse. Forhistorien er den, at direktøren for Villabyernes Biograf, Mogens Fisker, havde været en tur i USA. Her havde han stiftet bekendtskab med drive-in-fænomenet og var straks blevet begejstret for idéen. Vel hjemme igen gav han sig i kast med at oprette Skandinaviens første drive-in-biograf. Han fandt en forladt grusgrav, der var velegnet til formålet, og tilmed i Nordsjælland, hvor der var særligt mange, der havde bil. Adressen var Nymøllevej 5 i Lynge, og det forunderlige er, at den som sagt stadig eksisterer i bedste velgående og på samme adresse.

Til en start fik biografen navnet Villabyernes Drive In Bio efter moderbiografen. Grusgraven blev bygget om til en kæmpestor parkeringsplads. Her

VILLABYERNE
Kun kl. 19.30 GE 7303 fra 12
Fb. f. b. u. 12 Conan Doyle's
DEN FORSVUNDE VERDEN

VILLABYERNE
DRIVE-IN-BIO
Kl. 21.30 Billettereder for vognreservation!
Villabyernes Bio fra kl. 12.
8T-Centr. åbent til 17.30. Politikens bilfestsalg
til 20.30. City bilbureau til 18

Husker De
den verdensberømte film
»DEN RØDE BALLON«
saa maa De ogsaa se
ALBERT LAMORISSE's
nye mesterværk,
farvefilmen

**BALLOON
REJSEN**

SA UD!

Den første film i Villabyernes Drive In Bio, man spillede, var Skandinaviens premieren på »Voyage en Ballon« tirsdag den 7. juli 1961 kl 21.30, og alle (parke-rings)pladser var udsolgt. På trods af kraftige regnskyl på premiereaftenen, stod billedet klart og skarpt. Billedtekst, annonce og foto (maj 1991) øverst t.h.: Thomas Hauerslev.

Tidligere ejer Ernst Buhlsov Pedersen (1949-2024) fotograferet i 1970'erne. Fotografi formidlet af Tais Johansen.

Fotografiet t.v. viser biografen i dag. Fotografi: Lyng Drive In Bio.

holdt publikum i deres biler på rad og række, så alle kunne se det store biograflærred.

Filmforevisningerne foregik i de første mange år med den gamle teknik, hvor man lejede 16 mm film fra filmselskaberne på store spoler. Det kunne ske, at en film knækkede midt i en forestilling. Så måtte man holde en pause, så operatøren kunne splejse filmen sammen igen. Hertil brugte han et specielt splejseapparat og tape. De to filmender skulle gerne sættes så præcist sammen, at man ikke kunne se overgangen, når forestillingen blev genoptaget.

Lyden udsendtes oprindeligt som et radiosignal på FM-båndet, så den kunne opfanges af bilradioen eller af en FM-radio, hvis man ikke havde bilradio. Det var der mange, der ikke havde tilbage i 1960'erne, men så kunne man tage en lille transistorradio med.

Imidlertid lukkede den nye biograf allerede i 1963, da Mogens Fisker døde. Men det var så godt et koncept, at det ikke måtte dø med ophavsmanden. Derfor genåbnede biografen allerede i 1966, da Christian Bulskov købte stedet. I 1975 overtog sønnen Ernst Bulskov bevillingen. I hans tid

blev biografen udvidet med skærm nr. 2 i 1988 og skærm nr. 3 i 2000. Efter denne sæson blev den oprindelige biografsskærm erstattet af en ny skærm, så man nu havde tre moderne skærme med tilsammen 800 pladser. Biografen var på et tidspunkt Europas største drive-in-bio og er stadig en af de største. I 2010 var det igen tid til ejerskifte. Nu blev Henrik Kehlet næste ejer, støttet af søsteren Birgit Kehlet.

Igennem alle årene har biografen haft let adgang til at ansætte unge tekniker-nørder, der var interesseret i at få en tjans som operatør. Fra slutningen af 1980'erne begyndte de digitale formater at erstatte de gamle spolefilm. I dag er driften naturligvis fuldt ud digital, så man ikke skal stå og bøvl med de store spoler og risikere, at filmen springer og må splejSES. En af de unge nørder

tilbage i 1990'erne var Tais Johansen, der blev ansat i 1998, og som netop i år har købt Henrik Kehlets part af den gamle biograf. Han fortsætter nu driften sammen med Birgit Kehlet.

Under corona-epidemien i 2020 var de normale biografteater naturligvis lukket ned ligesom resten af forlystelseslivet, men - som nævnt - ikke drive-in-biografteaterne. I Lyngge måtte man dog tage sine forholdsregler imod smittespredning. Derfor var toiletter og kiosk ikke åbne for publikum, ligesom billetterne kun kunne købes digitalt hjemmefra. Endvidere opfordredes publikum til at blive i bilen under hele forestillingen og holde god afstand til nabobilen. Trods disse restriktioner oplevede man en belægningsfremgang.

Kioskbygningen opført i slutningen af 1990'erne hedder Southfork. Navnet stammer fra fjernsynsserien Dallas, hvor den magtfulde Ewing-familie boede på Southfork Ranch. I kiosken foregår der ikke kun salg af billetter og snold, men også alternative begivenheder, såsom drive-in-dimission for lokale skoler som Ravnsholt skolen og Engholmskolen. Men det er filmforevisninger, der har førsteprioritet. Biografteateret søger stadig at tiltrække nye typer biografgængere ved at arrangere forevisninger for et udvalgt publikum. I 2016 inviteredes folk med elbiler gratis i biografteateret. 156 fulgte opfordringen. Året efter var der skybrud, så det gav en lidt mindre belægningsgrad. Forevisningerne blev samtidig anvendt som et salgsmødested for diverse elbilmærker. I 2018 var det leasingfirmaet Leaseplan, der sponsorerede arrangementet.

Med Tais Johansen som medejer går den gamle biograf en ny tid i møde

Den tidligere grusgrav ved Nymøllevej nær Lyngge var egnet til en drive in-biograf og fungerer til formålet den dag i dag. Fotografi: Henrik Bachmann 2024.

med alternative arrangementer, der ikke nødvendigvis involverer filmforevisninger - naturligvis sideløbende med den normale biografteaterdrift. Således har man afholdt et bagagepladsemarked den 7. april 2024. For 150 kr. kunne man leje en studeplads til sin bil på biografteaterpladsen og komme af med ting og sager, som var til overs i ens husholdning og klædeskab.

Biografteateret har naturligvis også en hjemmeside, hvor man kan få aktuelle oplysninger om repertoire, spillesteder, priser, m.v. Søg på <https://www.driveinbio.dk/>. Lad os slutte med biografteaterets egen beskrivelse af sit virke på hjemmesiden: »Om Lyngge Drive In Bio. Drive In Bio er Danmarks eneste Drive-in biograf og en af de største i Europa. Drive in Bio har eksisteret siden 1961. Vi har åbent hele året med de nyeste film på vores tre skærme/pladser – du kan følge med i programmet på siden her. Du kan også følge os på Facebook. Vel mødt i Drive in Bio – den ultimative dating oplevelse tæt på København«.

En sti i Tisvilde

af Mikael Kielberg

»F. Kielberg-stien« (fotografiet th.) findes i Tisvilde og går fra vejen »Ved Stranden« til det store træpænlæg, der fører op til Hyrdebakken, hvor Ferdinand Kielberg for egen regning og risiko med Vilhelm Holck som arkitekt opførte Tisvildes første og største badehotel i 1895. Der var tale om et stateligt badehotel med en formidabel udsigt over Kattegat. Med hotellet var Ferdinand og Flora Kielberg med til at omdanne Tisvilde fra et fattigt fiskerleje til et ferieparadis.

Tisvilde Badehotel

Da det nye hotel stod færdigt blev det beskrevet og omtalt mange steder. Det er bl.a. beskrevet i bladet »Hver 8. Dag« juli-sept.: »Efter at være kommet igennem Tisvilde By, høiner Terrænet sig, indtil Toppen er naaet af de tildels græsklædte Brinker ved Havet. Fra disse overskues paa én Gang Strandbredden, Fiskerlejet og Havet, ligesom den mægtige Skov, og man fængsles af den storslaaede og maleriske Natur. Med rette Blik paa disse Omgivelser er da ogsaa i 1895 det anseelige i Empirestil byggede Hotel opført paa ovennævnte Brinker. I den forreste store Bygning, er der i Stueetagen høie og rummelige, med megen Smag udstyrede Restaurationslokaler med Billardværelse og Veranda, medens Gjæsteværelserne ligge i Etagerne ovenover. Denne Bygning er forbundet en

anden, endnu større Pensionatsafdeling. Forbindelsen mellem disse tilvejebringes ved den mellemliggende høie og luftige Spisesal, med Vinduer baade ud mod Vandet og Landet. I Pensionatsbygningen findes 70 smukt monterede Værelser«. Driften af hotellet stod Flora Kielberg for. Hun var en stærk kvinde, som blandt meget andet klarede den daglige madlavning og servering i restauranten. Hun fortsatte med

Fotografiet herover: F. Kielberg-stien. Stien ligger nedenfor, hvor badehotellet lå ved Hyrdebakken. Kielbergs sommerhus ses i billedets øverste højre hjørne.

Et oprindeligt nøgleskilt fra værelse 92 i Tisvilde Badehotel er bevaret til i dag og bruges nu til nøgler i en privatbolig i Helsingør.

Tisvilde Badehotel på Hyrdebakken set fra kyst-siden. Fotografi fra ca. 1920. Gribskov Arkiv.

at stå for driften af hotellet, også efter hun blev enke. Dejligt for os efterkommere at have en stærk kvindefigur at læne os op af. Udover hotellet opførte F. Kielberg et sommerhus til sig selv og en del andre sommerhuse samt en bolig til de ansatte.

Hotellet var gennem mange år ramme for mange prominente gæster og familien.

Nogle år efter F. Kielbergs død i 1911 solgte Flora hotellet i 1916, og tre år efter blev hotellet igen solgt for 750.000 kr. Hotellet havde herefter forskellige ejere. Under 2. verdenskrig holdt tyskerne til i hotellets bygninger, og efter krigen, mellem 1945-47, boede her tyske flygtninge. Hotellet blev revet ned i 1953.

Det var i øvrigt forbudt for danskere efter krigen at have kontakt med flygtningene. Der var imidlertid en ung mand fra Tisvilde, der ikke kunne modstå fristelsen og blev opdaget og fik et par måneders fængsel. Da han blev løsladt, spurgte hans venner om det var det værd? »Ja, det kan I tro«, svarede han.

F. Kielbergs barnebarn, Gudrun Hassel (datter af Åge Hassel og Oline Kielberg), blev gift med Jørgen Saxild, der i 1955 overdrog arealet, hvor hotellet lå, og forærede det til kommunen, mod at arealet blev fredet.

Jørgen Saxild rejste en sten (fotografi t.h.) for sin ægtefælle Gudrun. Stenen står der den dag i dag på Hyrdebakken. På stenen står: »TIL MINDE OM GUDRUN SAXILD f. HASSEL (1892-1953) MODTOG VEJBY-TIBIRKE KOMMUNE DETTE OMRÅDE SOM EN GAVE FRA ING. JØRGEN SAXILD«

At bygge hotellet i Tisvilde var en stor opgave og var brolagt med mange udfordringer. F. Kielberg havde en del at tænke over, inden han gik i gang med at opføre et hotel i denne øde landsdel uden komfortable transportveje. Det tog f.eks. ca. 3

timer at komme fra Hillerød til Tisvilde. De lokale fiskere levede et isoleret liv, som gav god grobund for overtro og varsler og levemåde, som var diametralt modsat det ferieparadis, som F. Kielberg ønskede at skabe, og hvor der var plads til at nyde gåture i den unikke natur og badeture i Kattegat.

Ferdinand Kielberg var en visionær mand der så de kvaliteter, som Tisvilde bød på. Området var fattigt og jorden billig og Kielberg købte i 1894 hele arealet fra vejen og ned til stranden – i alt et par tønder land – for 300 kr. Året efter købte han endnu et stykke for 1000 kr., og i årene fra 1894 opførte han som nævnt Tisvilde Badehotel, som han ejede og drev ved siden af sin omfattende byggevirksomhed i Hillerød.

Det var nødvendigt, at hotellet fik egen

*Parti fra Tisvilde strand. Maleri af Aage Gjødesen 1914. Privateje.
Fotografiet herunder viser forfatterens farfar, Ferdinand Kielberg (1896-1970). Privateje.*

elforsyning, vindmølle og der var et pumpeværk med brønd og tilhørende rørledninger. Transportforholdene til og fra Tisvilde var nærmest ikke eksisterende, og der var store problemer med at få leveret materialet til opførelse af hotellet. Materialerne kunne ikke komme ad landevejen, men måtte transporteres via søvejen i store pramme, som lagde til på en interimistisk anløbsbro neden for Hyrdebakken. Hotellet havde brug for at opbevare store mængder fødevarer. Også denne udfor-

dring blev løst. I artiklen »Tisvilde Badehotels iskælder« (Museum Nordsjællands årbog 2018) af Michael Hannibal Ahlström fremgår det, at der midtvejs nede ad skrænten er fundet et hul, som har vist sig at være indgangen til forløberen til et moderne køle-fryseskab. Iskælderens blev opført samtidig med hotellet og blev anvendt til at nedkøle drikkevarer og forlænge fødevarernes holdbarhed. Kælderens blev anlagt med en brønd, der blev fyldt med is fra Tisvilde Bymose. Det fortælles via mundtlige overleveringer, at isen kunne holde sig næsten et år. Måske lidt overdrevet, men den holdt sig i hvert fald i ganske lang tid. Da hotellet stod klart, fik det rigtig gode anmeldelser. Det ser man i »Vejleder for de besøgende« med tekst af Valdemar Seeger i 1896. Her fremgår det, at »Hotellet maa siges at have afhjulpet et virkeligt Savn, ligesom det ogsaa hovedsageligt skyldes dette, at Fremmedbesøget på denne tidligere liden kendte Egn i de senere Aar er steget betydeligt. Der haves Dagvognsforbindelse med Hotellet og Kagerup Station, og Forbindelse vil yderligere blive lettet, naar de to under Bygning værende Baner, nemlig Frederiksværkbanen og Helsingebanen, til Foraaret tages i Brug. Hotellet,

der har en fortrinlig Restauration, en stor Række velmonterede Værelser, og som fører moderate Priser, anbefales paa det bedste.«

Familiens nuværende tilknytning til Tisvilde

Ingen af os har i dag så meget som en kubikcentimeter jord, hverken i Hillerød eller Tisvilde. Vores tilknytning kommer mere af herkomst end adkomst.

Vi har en stærk tilknytning til begge steder, dog nok mest til Tisvilde båret af den stærke fortælling, som blev skabt af Ferdinand og Flora Kielberg.

Flere af Ferdinand og Floras børn og børnebørn havde sommerhuse i Tisvilde.

Barnebarnet, Ferdinand, min farfar, havde sommerhus på Helenekildevej 22, hvor mine sommerferier blev holdt i en dejlig atmosfære, med fine rutiner og ja, kærlig omsorg. Der var morgenbadning, siesta, badning om eftermiddagen og hen til solnedgangsbakken om aftenen.

Min tilknytning begyndte i mit livs første sommer, hvor jeg blev døbt i Tibirke Kirke

i juli 1950. Vi fik en følelse af, at tiden bare var med os og tiden stod stille.

Barnebarnet, Gudrun Saxild, havde også en stærk tilknytning til Tisvilde (se ovenfor, hvor hendes ægtefælle, Jørgen Saxild (1891-1975), rejste en sten for hende på Hyrdebakken, efter hotellet var revet ned.). Et mere, i offentligheden kendt barnebarn af Ferdinand og Flora Kielberg var kunstmaleren og medlem af Corner gruppen Ole Kielberg (1911-1985). Han malede landskaber i Nordsjælland.

*Ole Kielberg:
Selvportræt 1930.
Statens Museum
for Kunst.*

Tegningen herunder er gengivet i V. Seegers »Vejleder for de besøgende«, udgivet 1896, og er muligvis en del af Vilh. Holcks tegningsmateriale.

Nordsjælland Rundt

En tur med Touristen i Nordsjælland 1868

De gamle trykte turistførere er hyggelig læsning, selv om de ofte skal læses med stor kildekritik. Turistførernes læseværdighed og værdi er primært beskrivelserne af datidens befordringsmidler og områdets topografi. Her følger beskrivelsen af en tur med den nye jernbane til Birkerød og videre til Lillerød.

Fra Holte gaaer Jernbanen til **Birkerød**. Allerede ved Holte øiner man over Vejle Sø en smal Stribe af Fuursø, og naar man har passeret Frederikslund med dens pyntelige Hovedbygning og de smukke Udbygninger, kommer man lige ned til Søen, som man overseer fra Ende til anden; tilhøre har man Søllerød Kirke, som her viser sig smukt i det Fjerne midt i et idyllisk sjællandsk Landskab. Veien gaaer afvejlende igjennem Skovpartier med ret nettede Situationer og aabne Strækninger; snart naaer man Birkerød, med den lille Sø tilvenstre og Kirken tilhøre lidt for Stationen. Her er en landlig Kro, hvor man kan faae Fjervogn til Udflugter i Omegnen. Ved Byen selv er Intet at see; kun den Reisende, som har Interesse for historiske Minder, vil dvæle ved Kirken, hvor man endnu den Dag idag seer de Lænker, som Sognepræsten Henrik Gerner i sin Tid bar i svensk Fangenskab.

I Nærheden af Stationen ligger Rude Skov, som strækker sig fra Rudegaard, det Sted, hvor Landeveiene fra Frederiksborg og Hel-

singør støde sammen, ned imod Hirschholm; paa den anden Side ligger det deilige **Farum**, hvortil man herfra har den nærmeste, men ikke den smukkeste Vei. Tung og sandet gaaer den i Sydvest igjennem de to Landsbyer, Bidstrup og Stavnsholt, hvis velbyggede Gaarde vidne fordeeltigt om Bøndernes Velstand og Sands for Livets ydre Behagelighed. Udenfor Bidstrup kjører man saa nær Fuursø, at man har en deilig Udsigt over dens blanke Spejl; Farum Sø seer man ikke paa Veien, thi Byen ligger højt, og Farumgaards Skov lukker Udsigten. Farum har en ordentlig Kro, hvorfra der flere Gange ugentlig afgaaer Vogn til Birkerød Station, ligesom der daglig er direkte Forbindelse med Kjøbenhavn ved Dagvogn, som over Farum og Slingerup kjører imellem Kjøbenhavn og Frederikssund. Vi bemærke imidlertid, at denne Dagvognstour er dræbende kjedelig, og at man derfor ubetinget bør indrette sig paa at benytte Jernbanen. I Farum ligger, tæt ved Kirken, det smukke Farumgaard, hvis Hovedbygning gjør en fortræffelig Virkning i Landskabet. Den ligger umiddelbart ved Søen, men højt over denne, saa at Bygningen viser sin Façade frit over hele Søen. Haven gaaer lige ned til denne, og til Haven støder en Lund, som følger Søens Bred hen til Fiskebæksbro, det Punkt, »hvor Farumsøens Vande med nære Nabosøes sig kjærligt blandes«. Lidt ovenfor Fiskebækshuset gaaer en Sti

tilhøre op igjennem NørreSkov, og ved at følge den, kommer man til Ridelaagen ud til Marken, hvorfra man har det smukkeste Overblik over den dellige, heelt skovkrandsede Sø: tilvenstre ligger Skoven Ryget, der bakkeformet hæver sig fra Bredden, en Gruppe unge slanke Træer i Marken opliver Forgrunden, og tværs over Søen seer man Farumgaard, som med sin Dampskorsten og med Kirken og Præstegaarden lige i Nærheden tager sig heel storartet ud. I den østlige Ende af Søen ligger den lille træbevoxede Ø, Claus Nars Holm, som efter Sagnet har faaet sit Navn efter Valdemar Atterdags Hofnar, der af Kongen havde faaet Løfte om en af de danske Øer, og da han bragte dette Løfte i Erindring modtog den lille Holm, som bærer hans Navn til Efterverdenen. Ogsaa paa den nordlige Bred af Søen, navnlig i den omtalte Lund ved Farumgaard, findes mangfoldige smukke Partier; gaaer man igjennem Gaarden, oven om Kirken, der ligger paa en høi. Bakke, og forbi Præstegaarden, kommer man langs dennes Udhus og Have til Præstebakken, en dækket Sti, der ved Foden af Markerne løber langs Søens Bred lige til dennes Ende og hvorfra man har forskjellige smukke Udsigter over Søen. Ved Enden af Præstebakken findes en udgravet Kæmpehøj, og herfra kan man da gaae op til Landeveien fra Farum, som, rig paa afvexlende Udsigter over Søen og til Værløse Kirke, der sees i det aabne Landskab mellem Skovene Ryget og Gandløse Orne, fører ind i Landet, hvorover man fra den bakkede, højtliggende Vej har en livlig Oversigt. Efter en halv Times Vandring fra Farum naaer man Gandløse Orne, en smuk lille Skov, og lidt længere frem har man Vandmøllen Hestetang og Terkelsskov, et Kalkværk ved Foden af en høj, skovbevokset Banke, hvorfra man seer vidt ud i Landskabet. En Række af Smaasøer opliver Omgivelserne, men kun den nærmeste af disse skulle vi besøge: det er Badstrup Sø. Her findes umiddelbart ved Søen en Ruin, som har en malerisk Beliggenhed; man seer endnu den murede Grundvold af et Taarn,

men man savner iøvrigt alle Efterretninger om Slottet, som maa have ligget her. Fra Farum er, som ovenfor nævnt, stadig Forbindelse med Slangstrup og Frederikssund, men en Tour igjennem disse Egne frembyder ikke store Skjønheder for Øiet og foretages ligesaa let fra Frederikssund paa den langt smukkere Fart ad Isefjorden. Vi lade derfor hele denne vestlige Strækning ligge og vende tilbage til Farum, hvor ethvert Øieblik kan skaffe nye Nydelser. Har man Tid og Lyst til at røre sig, kan man ikke gjøre nogen smukkere Spadseretur end den fra Farum til Frederiksdal. Veien gaaer over Fiskebæksbro, igjennem Nørre Skov forbi Kollekolle og Skovriderboligen Kulhuus, hvorfra en Sti fører igjennem Aasevang paa Høiderne ved Fuursøens sydlige Bred til Frederiksdal. Herfra til Lyngby, hvor man støder til Jernbanen, er, som allerede nævnt, kun et kort Stykke.

Vi vende tilbage til Birkerød og gaae videre med Jernbanen, der her løber igjennem en lav, men stærkt kouperet Egn, hvor hist og her et Krat eller et lille Vand bringer Afvexling i det frugtbare Landskab. Tilhøre seer man Bloustrød Kirke med dens røde Tag, tilvenstre Ravnsholte Skov, som adskilles fra Banen ved et Mosedrag. Endnu længere frem har man tilhøre Tokkekjøbs Vang, en større Skovstrækning, hvor de slanke Træer vise deres høie Stammer ganske frit, et dejligt Syn, naar Solen kaster sine Straaler ind imellem dem og oplyser Baggrunden. Ved **Lillerød** Station gjøres Holdt, men her er ingen Grund til at forlade Koupeen. Lidt tilvenstre ligger Kirken, der er hvid med et rødt Taarn og et usædvanligt Spiir. Damppiiben lyder strax igjen, og Toget gaaer videre imod Hillerød; paa højre Haand har man bestandig Skov, først Tokkekjøbs Vang, saa slipper den et Øieblik, og da begynder den store Frederiksborg Dyrehave. Tilvenstre er Udsigten fri, kun hist og her begrændset af Trægrupper; den sidste af disse er Tirsdagskoven, en lille Lund i Nærheden af Hillerød, og nu seer man første Gang Frederiksborgs Slotstinder.

Lidt om danserindernes prægtige vandkunst i Helsingør

af Lars Bjørn Madsen

Tre unge piger ikklædt dyngvåde gevandter, som klæber til deres veltrimmede kroppe, glædesdanser på kanten af en brønd. Intet under, at »Danserindebrønden«, denne fuldbårne vandkunst midt i et pragtfuldt, altid velplejet lille haveanlæg på hjørnet af Allégade og Kronborgvej i Helsingør, hvert forår inspirerer byens nyudklækkede studenter til at følge de tre piger i endnu en glædesdans. Danserindebrønden er den diametrale modsætning til Tegnors voldsomme skulptur Herakles og Hydraen, der er opstillet på den nordre havnemole i Helsingør. Sidstnævnte var Tegnors eget kraftfulde monster, medens Danserindebrønden var et bestillingsarbejde. Her faldt Tegner altid ned til jorden og forlod for en stund sine groteske, surrealistiske, former. Historien om Rudolph Tegnors Danserindebrønd begynder i september 1910, hvor man kan læse følgende i avisen: »Efter udenlandsk Mønster agter Brygger Jacobsen at lade en Billedhugger modellere et

Mindesmærke, maaske et Springvand, om hvilket ialtfald Trekloveret Fru Elna Jørgen Jensen Lauesgaard, Frk. Emilie Smith og Frk. Grethe Ditlevsen og sikkert ogsaa et Par af de andre unge og dygtige smukke Damer skal danse«. Den 68 årige Carl Jacobsen, Ny Carlsbergs berømte kunstmæcen, var på det tidspunkt just skilt fra sin unge og smukke kone Lili von Kohl og havde i hendes fravær kastet sin kærlighed på den kongelige danske ballet, hvor han især sværmede for det førnævnte unge treklover af gevandtklædte danserinder. Mæceen agtede at sætte den kongelige danske ballet et monument og udstak sine helt klare retningslinier. Det skulle være de tre danserinder, Elna Jørgen-Jensen Lauesgaard, Emilie Smith og Grethe Ditlevsen, »holdende hinanden i Hænderne i en livlig, næsten kaad, Runddans. Brøndkummens Figur maa være i Harmoni med Gruppen. Jeg tænker mig noget lignende som Brøndene i Dogepaladset«. Tre kunstnere fik lejlighed til at give udkast til monumentet, nemlig Rudolph Tegner, Edvard Eriksen og Carl Johan Bonnesen. I november 1910 kunne Carl Jacobsen meddele resultatet:

Fotografiet øverst: Danserindebrønden i sit smukke anlæg pryder stadig entréen til Kronborg. Fotografi: Lars Bjørn Madsen 1996. Den 29. september 1910 bragte Ekstrabladet denne tegning af brygger Jacobsen, der ikke efterlod tvivl om bryggerens glæde ved den kongelige danske ballet.

Fotografiet tv. viser balletpigerne ved en prøveopstilling på Hotel d'Angleterre. Udateret fotografi af Lars Peter Elfeldt. Kgl. Bibl.

Fotografiet tv. i midten viser de tre danserinder formet i Tegners atelier på Lemchesvej i Hellerup, hvor det endnu våde ler understreger figurernes form. En journalist fortæller, at figurerne »maatte understøttes, ikke kun af stærke Jernribber, men af samtlige Gulvskrubber, Kosteskafte, Paraplyer og Spadserestokke, der findes i det Tegnerske Hus.« Tegners Museum. Nederst t.v. ses Elna Lauesgaard på et fotografi fra 1911. Tegners Museum.

Fotografiet herunder viser Rudolph Tegner foran sit værk. Tegners Museum.

»Danserindebrønden; jeg giver den dette Navn, da Kummen er en Brøndindfatning, og der maaske slet ikke bliver noget Springvand deri. Jeg har overladt Damerne valget, og de har i Dag valgt Tegners, som jeg da straks har bestilt hos Kunstneren«. Tegner fortæller om, hvorledes det netop blev ham, der fik arbejdet: »Det var en bunden Opgave: Paa Brøndens Rand skulde de tre Figurer anbringes. Der var ingen Vej udenom, dersom det skulde lyk-

Fotografiet t.h.: Danserindebrønden blev i juni 1913 opstillet i parterrehaven ved Rosenborg Slot. Der var bestemt delte meninger om denne placering. Fotografi: Københavns Museum.

kes at erobre Opgaven. Da det ikke var mig uvelkomment at forsøge mig i et lettere Motiv end de tunge og alvorlige, som hidtil havde opfyldt og beskæftiget mig, gik jeg i Gang med Skitsen. At dette nye Motiv maatte gribes noget anderledes an end de tidligere Statuer, jeg havde udført, var jeg klar over. Her spillede en kraftig Formgivning og store Flader ikke den samme Rolle som i f.Eks. Finsen Monumentet. Danserinderne maatte fremstilles i en naturalistisk, bevægelig Form, saa de graciøse, unge Piger kunde give Indtryk af Livsglæde og Humør. Aldrig saa snart var de tre Udkast færdige, før de blev udstillet i Glyptotekets Marmorsal, og, ved Zeus, jeg blev den Heldige!«

I januar 1911 kunne Tegner begynde på den

endelige udformning af figurerne, hvorom han fortæller: »Først byggede jeg de tre dansende Figurer op i Ler. De blev udført paa samme Tid, for at Stillinger og Linjer kunde harmonere og gribe rytmisk ind i hinanden, saa de dannede en Kres eller

*Danserindebrønden
fotograferet
på hjørnet
af Kron-
borgvej og
Allégade
ud for værftets
i 1941
nyopførte
ringmur.
Museerne
Helsingør.*

Guirlande over Brønden. For at modellere disse Nymfers Hoveder var det temmelig nødvendigt, at de kom ud til Hellerup for at staa nogle Gange for mig i Atelieret. Men, Gud, hvilket Mas havde jeg ikke for at faa dem til at komme! De har utvivlsomt haft alt andet i Hovedet, for de var i 17 Aars Alderen og immer optaget«. Efter at såvel danserinder som brønd var blevet støbt i bronze af Lauritz Rasmussen i Raadmandsgade for en sum af 4.500 kroner, kunne monumentet efter Carl Jacobsens ønske opstilles i parterrehaven ved Rosenborg Slot den 6. juni 1913, foreløbig som en ren skulptur uden det bassin, der skulle gøre den til den vandkunst, Tegner ønskede. Danserindebrønden og Rosenborg var smukke hver for sig, men et ganske umage par, derom var de færreste i tvivl. Tegner beklagede dog mest, at brønden stod, så figurerne alle sås bagfra »og vender Ansigterne bort fra Betragteren«. Ekstrabladet mente med slet skjult ironi, at den stod

lidt afsides, så de tyske turister ikke kunne nyde »Fru Elna JørgenJensens Ben« og de andre »afklædte Balletdamer«. Andre så slet ingen nydelse i »de tre sparkende Piger«. At brønden i 1915, året efter Carl Jacobsens død, blev flyttet til plænen nær Sølvgade ændrede selvsagt ikke meget. Og her stod den indtil 1933, hvor Tegner på sin 50 års fødselsdag havde besluttet sig

Danserindebrøndens opstilling i Helsingør i 1933 var en sag, der nåede ud over byens snævre grænser. I Berlingske Tidende gav tegneren Jensen sit bud på brønden i »let lokaliseret Skikkelse«.

til selv at skaffe sit kunstværk »en bedre Plads med Springvand«. Da havde han nemlig rent faktisk allerede været en tur i Helsingør for at foreslå borgmester Peder Christensen, at Danserindebrønden blev flyttet dertil. Borgmesteren ville med glæde have monumentet til byen, helst opstillet ved Grønnehave, »men tror De, at København vil af med Danserinderne?«, spurgte han forsigtigt Tegner. Det var der delte meninger om i København. Mange ville ikke af med »den pragtfulde Brønd med de yndefulde dansende Piger« medens andre koldt og kynisk kunne sige »Farvel Elna, farvel Grethe og Emilie! Vi ser Jer uden større Sorg danse afsted mod Nord paa lette Taaspidser«.

I oktober 1933 kunne Ny Carlsbergfondet meddele, at man med glæde ville overlade Helsingør by Danserindebrønden uden andre betingelser, end at brønden skulle

afhentes hurtigst muligt. Det skete måneden efter, og den 20. marts 1934 stod Danserindebrønden på sin ny plads i Helsingør dertil anlagte »Grønnehaveanlæg«. Godt to måneder senere var den blevet til en rigtig vandkunst, omend det til at begynde med blot var en forholdsvis beskedne vandstråle, som i midten af brønden sendte kobberkummens 5.000 liter vand i cirkulation. Først i 1937 fik Danserindebrønden langt om længe sit ydre granitbassin, hvis karakteristiske facon var dikteret af gartneren G. N. Brandt, der er kendt for adskillige haveanlæg i Nordsjælland. Han tegnede haveanlægget med et gangstisystem bestående af tre overlappende cirkelslag med brønden som centrum. Elna, Emilie og Grethe kom således til at sætte hele haveanlægget i bevægelse med Brandts Hulahop-ringe omgivet af en evigt skiftende blomsterpragt.

Brand i Esrom Molles Bygninger den 18de Januar 1854

71 1857
— Natten til den 11te ds. omtrent Kl. 2 udbrød Ild i Esrom Molles Bygninger, hvorved Mølleværket og Vaaningshuset aldeles nedbrændte. Formiddelt det ufremkommelige Føve efter de foregaaende Dages stærke Snees og Frostveir kunde kun faa Mennesker komme til Hjælp ved Brandstedet før henad Morgenstunden, men desuagtet lykkedes det under Justitsraad, Amtsforvalter Fa-

stings hensigtsmæssige Ledelse og ved kraftig Anstrengelse af de tilstedeværende Beboere af Esrom at redde de tæt op til liggende straatakte Stalds og Ladebygninger, hvilket udsærtes ved, med Amtsluets Sprøite, at overgyde Tagene med Vand; og ved at anbringe 5—6 Mand paa Tagene, til hvem Vandet blev bragt i Vandspande. Ved de samme Dag optagne Politiforhører siges det at være oplyst, at Ilden er opkommen i Møllen. (W. T.)

— Telegraph efterretninger fra Nyborg

Blovstrød Banen og Blovstrød Teglværk

En dejlig sommerdag var medlemmer af FAHS på tur til Blovstrød. Vi skulle køre med den lille smalsporede bane fra Blovstrød Hallen til Teglværket.

Med vores guide Finn Beyer Poulsen startede vi med at køre i nogle åbne vogne. Ikke nogen lang tur, men meget charmerende. Vi passerede skilte med Pas paa Toget og et sted en rigtig vej med bomme. Der er intet automatisk, så vores togfører måtte ud og ændre signalet, så bommen kunne gå ned og op igen. Ligeledes måtte han ændre sporet, så vi kunne komme ind på et vigespor, da vi vendte ved Oscar Jensens Bro for at køre tilbage til teglværket.

Ved teglværket fortalte Finn Beyer Poulsen om teglværker generelt i Nordsjælland, lergrave, forarbejdning af leret med videre. Blovstrød Teglværk var et af de ældste og største med en produktion på 100.000 sten om dagen, da det i slutningen af 1800 tallet var på det højeste.

Bagefter var vi rundt og se det, der er tilbage af selve teglværket bl.a. den store ovn. Nogle af os var også oppe på loftet, hvor alle de gamle forme opbevares, inden vi drak kaffe.

Til slut kørte det lille tog, der drives af engagerede medlemmer af Blovstrød Banen, en del af Dansk Jernbane Klub, tilbage til Blovstrød Hallen. En rigtig fin tur.

Foto: Margrethe Krogh Sørensen

Vores kasserer har en hjemmeside, hvor han viser billeder fra Nordsjælland.

Det er billeder fra Hillerød, Gribskov, Fredensborg og Halsnæs kommuner. Derudover et hæfte »Engang og Nu i Hillerød« og »Nordsjællands Hospital i Hillerød – 2017« samt kunstværkerne i Hillerød offentlig rum.

Skan QR koden - brug evt. mobiltelefonens kamera - (<https://Baxen.dk/>)

Byvandring i Helsingør

Lørdag den 7. september kl. 14.00.

Mødested: Wiibroe Plads ved Løvespringvandet

Deltagergebyr 50 kr for medlemmer; 100 kr for gæster
Indbetales forinden på

Regnr. 2670 konto 4374709599

MobilePay: konto 98.283

Sammen med fhv. museumsinspektør og arkivar, Lars Bjørn Madsen, forfatter til bogen »Kulturhistorier fra by og land«, der udkom i efteråret, skal vi se på lidt af det Helsingør, han beskriver i sin bog.

Vi mødes på Wiibroe Plads, hvor en af verdens bedst kendte (eller måske snarere berygtede) bygninger stod indtil 1859, nemlig Øresunds Toldkammer - her, hvor sundtolden i århundreder blev opkrævet. Altså ikke at forveksle med de toldkammerbygninger, der findes i de fleste købstæder. Vi skal gå ad Stengade med de bedst bevarede senmiddelalderlige bygninger og ned ad en af landets bedst bevarede senmiddelalderlige stræder, Gl. Færgestræde. Herfra ned til Strandgade, der engang bød på en sand perlerække af statelige købmandsgårde, som kun fandt deres lige i hovedstaden. Halvdelen af de fredede og bevaringsværdige huse blev skammelig nedrevet i 1939, men mange står heldigvis stadig.

En byvandring med Lars Bjørn Madsen bliver let improviseret, så deltagerne skal forberede sig på at blive slæbt rundt til mærkelige steder, og mon ikke der også bliver tid til at slutte af ved havnen foran Kulturværftet, hvor historien om værftet og Kronborg - og byens tilblivelse (den smule vi ved om det) kan fortælles. Kulturværftet byder på en fin restaurant, hvor de mest standhaftige deltagere måske kan finde på at nyde en øl med udsigt til statelige Kronborg og havnen. Man kan aldrig vide!

Skan mig